

NEKLESOVA Valeriia Yurievna

candidate of sciences (10.02.15 general linguistics), associate professor
at Odessa Mechnikov National University, Faculty of Romance
and Germanic Philology, Department of Foreign Languages of the Arts Faculties,
Ukraine, Odessa, French Boulevard 24/26, room 155,
tel. + 38 048 2635745; e-mail: neklesova.valerie@gmail.com;
ORCID ID: 0000–0002–2376–2986

**ASSOCIATIVE FIELD OF ONOMASTIC LANDSCAPE (ANTHROP-
ONYMIC AND TOPONYMIC COMPONENTS)**

Summary. The article dwells on the study of the associative field of proper names, which are outstanding points of the onomastic landscape. The **purpose** of the article is to analyze verbal associative reactions given by the participants. The **object** of the research is the anthroponyms and toponyms that are present in the Ukrainian onomastic landscape. The **subject** of the study is the properties of the associative image of the proper names of the Ukrainian onomastic landscape. The **methodology** of our study includes conducting a free associative experiment and tracking the formation of associative gestalt of the onymic field. We outlined our **task** as to identify the essence of the semantic gestalt of the associative onymic field. The stimuli for the free associative experiment questionnaire became well-known names that are circulating in the Ukrainian segment of the Internet and in the modern cultural landscape. The personal names of **Klitschko, Yulia Tymoshenko, Marusya Churai, Roksolana, Kyiv, Lviv** are almost always in the center of public attention. Having investigated the associative fields of these stimuli, we came to the **conclusion** that their names are not only accents in the information landscape, but are cultural artifacts. Their associative field usually consists of one, two or three semantic gestalts.

Key words: anthroponym, association, free associative experiment, onomastic landscape, toponym.

УДК 811.111'373.38

ПОЛЯНІЧКО Олеся Дмитрівна

кандидат філологічних наук, викладач
кафедри граматики англійської мови

Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова,
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна;
тел. +380677860843; e-mail: kella89@rambler.ru;
ORCID ID: 0000–0001–6262–241X

DOI: <https://doi.org/10.18524/2410-3373.2018.21.155193>

**ФУНКЦІЇ АНГЛОМОВНИХ НАУКОВО-
ФАНТАСТИЧНИХ КОСМОПОЕТОНІМІВ**

Анотація. У статті розглянуто функційне навантаження англomовних космопoeтoнiмiв у художньому мовленні. **Метою** дослідження є встановлення й аналіз функцій космопoeтoнiмiв англomовної науково-фантастичної прози. **Об'єктом** дослідження було обрано англomовні космопoeтoнiмi, тобто власні назви на позначення природних космічних об'єктів, які було вжито в англomовній науково-фантастичній прозі, **предметом** — їхні функційні особливості. **Матеріалом** дослідження послуговували космопoeтoнiмi низки англomовних науково-фантастичних романів і оповідань загальною кількістю 835 одиниць. **Висновки:** Англomовні космопoeтoнiмi виконують різноманітні функції в художньому мовленні, зокрема в науково-фантастичному тексті. Функцією власної назви є виконання своєї ролі, свого призначення в мовленні. Через свою основну властивість — ідентифікувати одиничні об'єкти — власні назви передусім виконують функцію **диференційовальну**, яку також термінують **номінативною, називною, функцією індивідуалізації й ідентифікації**. Це функція **мовна**, причому вона є облігаторною, тому притаманна всім без винятку пропріальним одиницям. Космопoeтoнiмi виконують **інформаційну** функцію в науково-фантастичних текстах, передаючи інформацію про художній денотат і його назву, проте слід зауважити, що ця функція виконується нерозривно з постійно діючими у фоновому режимі пасивними функціями **пізнання** певного фрагменту світу та **акумування** знань про нього. **Характеризувальна** функція передусім стосується власних назв персонажів — антропонімів й міфоперсонімів, однак вона є дотичною також і до космопoeтoнiмiв, які іноді характеризують описуваний позаземний світ, його властивості, його мешканців. Космопoeтoнiмi також виконують **експресивну** функцію, тобто функцію транспозиції денотативних та конотативних елементів значення, що виявляє аксіологічний потенціал

космопоетоніма. *Текстотвірна* функція притаманна космопоетонімам як організаторам тексту, як засобам когезії, що виступають організувальною основою, навколо якої відбувається дія. *Альснати́вна* функція є однією з основних для науково-фантастичних космопоетонімів, причому ступінь її актуалізації залежить від ступеня екзотичності космопоетоніма.

Ключові слова: космопоетонім, наукова-фантастика, функція, екзотичність.

Роль та функційне навантаження власних назв у мові, мовленні, ментальному бутті, в різних типах комунікації та різних дискурсах значно відрізняється. Перш за все слід зазначити, що функцією власної назви є «виконання своєї ролі, свого призначення власною назвою в мовленні» [5, с.145]; «виконання певної ролі, відповідного призначення власної назви у мовленні» [7, с.167]. Обидві дефініції підкреслюють роль онімів у мовленні, однак функції власних назв розподіляються на **мовні**, **мовленнєві** й **екстралінгвальні**. Багато вчених приділяли увагу функціям онімів, зокрема О. В. Суперанська, О. І. Фонякова, Ю. О. Карпенко та багато інших. Так, говорячи про функціональні «вартості» в літературній онімії, Ч. Косиль виокремлює денотативну, конотативну, асоціативну, емоційну, експресивну, естетичну й стилістичну [15, с.25]. В. М. Калінкін, говорячи про поетоніми, виділив їхні функції, а саме: 1) мовні (номінативна, ідентифікаційна, диференційна); 2) характеризувальні; 3) власне поетичні [2, с.83]. Ф. Дебю пише про п'ять функцій поетонімів, зокрема: **ідентифікації**; **фікціоналізації**, тобто перетворення узуальної власної назви на поетонім; **характеризації**; **міфологізації**, тобто перетворення на міф, символ через таємну й потужну силу, приховану в онімах; функція **акцентуації/анонімності**, тобто виділення чи приховання наймення [6]. Слід зазначити, що серед ономастів немає одностайності щодо кількості, репертуару та сутності функцій власних назв, що й робить дану розвідку **актуальною**.

Тож, **метою** цього дослідження є встановлення й аналіз функцій космопоетонімів англомовної науково-фантастичної прози. **Об'єктом** дослідження було обрано англомовні космопоетоніми, тобто власні назви на позначення природних космічних об'єктів, які було вжито в англомовній науково-фантастичній прозі, **предметом** — їхні функційні особливості. **Матеріалом** дослідження послуговували космопоетоніми низки англомовних науково-фантастичних романів і оповідань загальною кількістю 835 одиниць.

Зрозуміло, що оніми є специфічним класом слів, тому їхні функції є також специфічними. Через свою основну властивість — ідентифікувати одиничні об'єкти — власні назви передусім виконують функцію **диференціовальну**, яку також термінують **номінативною**, **називною**, функцією **індивідуалізації** й **ідентифікації**. Це функція **мовна**, причому вона є облігаторною, тому притаманна всім без винятку пропріальним одиницям. Н. В. Подольська об'єднує низку термінів у єдиний: **номінативно-ідентифікуюче-диференціовальна**. Як і всі інші оніми, космопоетоніми виконують цю функцію в науково-фантастичних текстах, незалежно від того, чи використовується даний онім у своєму узуальному значенні, чи іменування okazіональне, чи навіть екзотичне. В. Ф. Х. Николайсен пише про три рівні значення власної назви:

1) лексичний рівень, тобто словникові значення тих слів, з яких побудовано ім'я;

2) асоціативний рівень, тобто причина, за якою саме ці ономастичні одиниці було використано в процесі номінування;

3) ономастичний рівень, тобто значення денотативної назви як назви, або ж його використання на основі лексичних та асоціативних семантичних елементів, але незалежно від них [16, с.74–80].

Реалізація виконання цієї функції залежить від третього семантичного рівня оніма, відволікаючись від перших двох. Так, в науково-фантастичних творах Р. Сільверберга зображувані світи номіновано планетопоетонімами *Majipoor*, *Belzagor*, *Hydros* [18]. Всі ці екзотичні власні назви ідентифікують унікальні об'єкти художнього всесвіту, виокремлюють їх з низки аналогічних творів авторської фантазії.

Мовленнєві функції власних назв за класифікацією Н. В. Подольської [5, с.145] розподіляються на **активні** й **пасивні**, причому вони є факультативними, на відміну від мовної диференціовальної, яка є облігаторною. Активними є інформаційна та експресивна функції, пасивними — пізнавальна та акумулююча. Функція **інформаційна** — передавання інформації під час комунікації — перегукується з двома функціями онімів, які виокремила О. В. Суперанська [7, с. 272], а саме з **комунікативною** функцією, що забезпечує репрезентацію повідомлення, та **дейктичною**, тобто вказівною. Космопоетоніми виконують інформаційну функцію в науково-фантастичних текстах, передаючи інформацію про художній денотат та його назву, однак

слід зауважити, що ця функція виконується нерозривно з постійно діючими у фоновому режимі пасивними функціями **пізнання** певного фрагменту світу та **акумулювання** знань про нього. Це добре перегукується з теорією ментального буття онімів О. Ю. Карпенко [3], яка називає власні назви ярликами на ментальних полицях довгострокової пам'яті та організаторами ментального лексикону. Цей комплекс функцій, який ми термінуємо **інформаційною** функцією, дозволяє передавати всю пізнану й акумульовану інформацію про віртуальне небесне тіло, одночасно вказуючи на нього. Приміром, у п'яти романах А. Рейнольдса розбудовується всесвіт «*Revelation Space*» [17], де найуспішнішою колонізованою людьми планетою була *Yellowstone*. Поступово читачем накопичуються знання про її розташування біля зірки *Epsilon Eridani*, про незвичне утворення навколо цієї планети *the Glitter Band / Rust Belt*, про її головне місто *Chasm City*. Тобто вищезазначений планетопоетонім дозволяє вмістити й передати певний об'єм інформації, який поступово зростає.

Ще одна з мовленнєвих функцій — **експресивна** — також термінується варіативно: **оцінна, емоційна, емотивна, емоційно-експресивна, стилістична, функція виразовості, образності, тропеїчності**, причому всі ці терміни, на наш погляд, повністю чи частково накладаються один на одного, ускладнюючи систему. Ю. О. Карпенко говорить про спеціальні форми поетичного засвоєння онімів, що можна екстраполювати на красне писемство в широкому сенсі:

1) звукова інструментовка онімів, їхнє фонетичне обігрування, що може включати фоносемантику власних назв, їхній звуко символізм, певну стилістичну забарвленість на фонетичному рівні за рахунок актуалізації звуків, що можна 'почути' в планетопоетонімах Х. Клемента, якими номіновані чужинні та ворожі для людини світи: *Mesklin* [12], *Habranha* [13].

2) семантична інструментовка, їхнє семантичне обігрування за рахунок контекстуальної актуалізації okazіональних значень чи перегуку словникових, обіймаючи також семантизацію, народну етимологію чи етимологію реальну, прикладом чого може бути планетопоетонім Р. Хайнлайна *Beulahland* на позначення Землі, яка існує в альтернативному часі. Цей онім знаходимо у «Старому Заповіті» (Исайя 62:4), який було використано для написання псалму Е. П. Стайтсом:

«*O Beulah land, sweet Beulah land!*
As on thy highest mount I stand,
I look away across the sea
Where mansions are prepared for me
And view the shining glory shore
My heaven, my home forever more»;

3) семантична трансформація онімів без втрати їхнього прямого значення, що в певних випадках наближується до антономасії першого типу, як у сонячній системі з твору А. Рейнольдса, яка складається із зірки з назвою *Hades*, навколо якої обертається штучна планета з назвою *Cerberus* [17];

4) створення okazіональних власних назв, які актуалізують чіткий зв'язок із апелятивом, що, навпаки, реалізують антономасію другого типу, що можемо проілюструвати астропоетонімом Р. Форварда *Dragon's Egg* з однойменного роману [13];

5) ономастичний хронотоп, локально-темпоральна єдність, яка репрезентована засобами онімічної системи, що для космопоетонічного сектору має певну обмеженість: космопоетоніми, безумовно, передають інформацію щодо локації зображуваних дій, однак вони не вказують на часові відрізки чи події через необмеженість свого існування в часі.

Цей список можна продовжувати, якщо говорити про художню творчість взагалі, бо власні назви мають велику потенцію щодо участі в експресивних засобах та стилістичних прийомах в ролі складових елементів, які мають неабиякий аксіологічний потенціал. Доцільно навести приклад персоніфікації космопоетоніма в художньому мовленні Ю. Яновського: космонім Земля вживається двічі у романі «Майстер корабля» та персоніфікується автором: «*Ніби за туманом, дець унизу, на колосальнім віддаленні виликувала кругла планета Земля, і всі моря її ось-ось мали затопити сушу*» [8]. Експресивна функція безумовно є притаманною космопоетонімам науково-фантастичної прози, що передусім яскраво маніфестується створенням okazіональних та екзотичних власних назв.

Говорячи про функції літературно-художніх космонімів в українській сатиричній прозі, О. С. Горбач виокремлює лише дві: **сатирично-пародоксальну** «стилістична маркованість ЛХК зумовлюється протиріччям, яке виникає між його структурно-семантичною будо-

вою та наявністю невідповідних смислових зв'язків у сатиричному мікроконтексті» та **сатирично-характеризувальну** «ЛХК містить у собі оцінку й характеристику явища, події, персонажа» [1, с. 177]. Беручи до уваги специфіку аналізованого жанру, перша з вказаних функцій не є дотичною до нашого матеріалу, але друга, без своєї сатиричної складової, є цілком прийнятною, хоч в науково-фантастичній прозі не проявляється, на відміну від, скажімо, поезій.

Ю. О. Карпенко і М. Р. Мельник встановили шість функцій власних назв у творах Ліни Костенко, а саме: **номінативну; хронотопічну; характеризуючу; виразовості; експресивну; текстотвірну** [4, с.200]. **Характеризувальна** функція передусім стосується власних назв персонажів — антропонімів й міфоперсонімів, однак вона є дотичною також і для космопоетонімів. Прикладом може послугувати космопоетонім Г. Гаррісона *Deathworld*, який дуже виразно характеризує всі ті риси, які імпузуються цьому світові: агресивність фауни, флори, мешканців, смертельну небезпеку, яка чекає на головного героя Язона дін Альга кожну мить.

Хронотопічна функція маніфестується під час локалізації певних об'єктів у просторі та / або часі за допомогою поетоніма, що є типовим для космопоетонімів в аспекті локальної належності, бо космопоетоніми завжди номінують певну локацію. Часовий простір завдяки своїй специфіці космопоетоніми не ідентифікують, тому краще термінувати цю функцію функцією **локалізації**.

Текстотвірна функція притаманна всім поетонімам, у тому числі й космопоетонімам, як організаторам тексту, як засобам когезії, що виступають організувальною основою, навколо якої відбувається дія. Будь-який космопоетонім, особливо це стосується тих планетопоетонімів, які є центром фантастичного всесвіту, виконують роль змістового організатора тексту. Це стосується всіх власних назв, не тільки космопоетонімів. Так, цикл романів А. Азімова із загальною назвою «*Foundation*» [9] так чи інакше пов'язаний з цивілізацією з планети *Trantor*, тому саме цей онім виступає скріпленням, яке поєднує між собою всі архітектонічні складові даної серії.

Ще одну мовленнєву функцію, яку виконують космопоетоніми в науково-фантастичній прозі, пропонуємо термінувати функцією **альєнізації**, базуючись на провідній техніці утворення власних назв

у творах досліджуваного жанру. Г. Алварес-Альтман описує техніки створення літературних власних назв:

- 1) поліантропонімну, тобто персонаж має кілька найменувань;
- 2) синекдохічну, тобто поетонім одночасно є стилістичним прийомом;
- 3) символічну, тобто онім перетворюється на символ;
- 4) енкантивну, тобто власна назва причаровує своїм експонентом;
- 5) евокативну, тобто поетонім викликає потужні почуття;
- 6) альєнативну, тобто власна назва відокремлює, від'єднує, роз'єднує [6, с.220].

Альєнативна техніка дає змогу створити чужі, чужинні, псевдо-по-заземні, тобто екзотичні, імена космічних об'єктів, які мають різний ступінь екзотичності (див. розділ 1). На нашу думку, альєнативна функція є однією з основних для науково-фантастичних космопоетонімів, причому ступінь її виконання залежить від ступеня екзотичності космопоетоніма. Про ефект альєнації, який викликають незвичні оніми з екзотичним експонентом, який починається з літер Z, чи Q, чи X, тобто абсолютно нестандартно, пише Л. Картер [11]. Проте це є властивим для авторів-початківців, на його думку. Аналізуючи творчість Ф. Херберта, а саме його науково-фантастичний твір «*Dune*», К. Кеннеді [14, с.100] висновує, що автор намагається уникнути надзвичайно високого ступеня альєнації, одночасно створивши інший світ, відмінний від реального, за допомогою власних назв, що вже існують або злегка змінені. Слід додати, що К. Кеннеді проаналізувала переважно антропоніми. Проілюструймо те, як космопоетоніми виконують альєнативну функцію прикладами з серії романів А. Бенкса із загальною назвою «*The Culture series*»: *Chel*, *Ed*, *Echronedal*, *Schar* [10], які сприймаються англомовним читачем (та й будь-яким іншим) як щось, зовсім чужинне.

Таким чином, космопоетоніми науково-фантастичного твору виконують низку функцій:

- 1) **диференціювальну**, тобто ідентифікації об'єкта;
- 2) **інформаційну**, тобто акумулювання й передавання інформації про об'єкт;
- 3) **характеризувальну**, тобто кваліфікації об'єкта;
- 4) **експресивну**, тобто транспозиції денотативних та конотативних елементів значення, що проявляє аксіологічний потенціал космопоетоніма;

5) **локалізаційну**, тобто вираження просторової віднесеності до певної системи координат;

6) **альєнативну**, тобто відокремлення, віддалення від звичного;

7) **текстотвірну**, тобто як засобу когезії, організатору тексту.

Підводячи висновок, можна сказати, що альєнативна функція (від англ. *alienate*) є однією з основних для науково-фантастичних космопоетонімів. Вона дає змогу створити чужі, чужинні, псевдопозаземні, тобто екзотичні імена космічних об'єктів, які мають різний ступінь екзотичності причому ступінь її актуалізації залежить від ступеня екзотичності космопоетоніма.

Література

1. Горбач О. С. Ономастикон українських сатирично-гумористичних текстів кінця XX — початку XXI століття: дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 / Олена Сергіївна Горбач. — Кам'янець-Подільський, 2017. — 243 с.
2. Калинин В. М. Поэтика онима : [монография] / В. М. Калинин. — Донецк: Юго-Восток, 1999. — 408 с.
3. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.15 / Олена Юріївна Карпенко. — К., 2007. — 416 с.
4. Карпенко Ю. О. Літературна ономастика Ліни Костенко: [монографія] / Ю. О. Карпенко, М. Р. Мельник. — Одеса: Астропринт, 2004. — 216 с.
5. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская / [под ред. А. В. Суперанской]. — М.: Наука, 1988. — 192 с.
6. Серебрякова В. В. Концептуалізація поетонімосфери циклу романів С. Мейер «Сутінки»: дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / Валерія Вадимівна Серебрякова. — Одеса, 2016. — 178 с.
7. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного / Александра Васильевна Суперанская. — [изд. 2-е, испр.] . — М.: Изд-во ЛКИ, 2007. — 368 с.
8. Шотова-Ніколенко Г. В. Онімний простір романів Ю. І. Яновського: дис.... канд. філол. наук: 10.02.01 — українська мова / Ганна Василівна Шотова-Ніколенко. — Одеса, 2005. — 210 с.
9. Asimov I. Foundation [Electronic resource] / I. Asimov. — Available from: http://www.angelfire.com/un/corossus/books/Asimov_the_foundation.Pdf
10. Banks I. M. *Player of Games* [Electronic resource] // I. M. Banks. — Available from: https://www.goodreads.com/.../18630.The_Player_of_Games
11. Carter L. *Imaginary Worlds: The Art of Fantasy* [Electronic resource] / L. Carter. — Available from: https://www.goodreads.com/book/.../1348835.Imaginary_

12. Clement H. *Mission of Gravity. Fossil* [Electronic resource] / H. Clement. — Available from: <http://www.amazon.com/Mission-Gravity-Hal-Clement/>.
13. Forward R. *Dragon's Egg* [Electronic resource] / R. Forward. — Available from: https://www.goodreads.com/book/.../263466.Dragon_s_Egg
14. Kennedy K. *Epic World-Building: Names and Cultures in Dune* [Electronic resource] / K. Kennedy. — Available from: <https://doi.org/10.1017/9781107300000>
15. Kosyl Cz. *Forma i funkcja nazw własnych* / Cz. Kosyl. — Lublin, 1983. — 148 s.
16. Nicholaisen W. F. H. *Onomastic Onomastics Actes du XVIe Congrès international des sciences onomastiques: Quibec, Université Laval, 16–22 août 1987* [Electronic resource] / W. F. H. Nicholaisen. — Available from: <https://www.google.com.ua/books?id=psychoonomastics&source=books&pg=PA1>
17. Reynolds A. *Revelation Space* [Electronic resource] / A. Reynolds. — Available from: <https://www.goodreads.com/book/.../89187.Revelation>.
18. Silverberg R. *Majipoor Chronicles* [Electronic resource] / R. Silverberg. — Available from: https://www.goodreads.com/Majipoor_Chronicles

References

1. Gorbach, O. S. (2017). Onomasticon of Ukrainian satirical-humorous texts of the end of the XX — the beginning of the XXI century, Degree Thesis, Vasyle Stefanyk Precarpathian National University.
2. Kalinkin, V. M. (1999). Poetics of Foreign Affairs. South-East, Donetsk.
3. Karpenko, O. Yu. (2007). Cognitive onomastics as a direction of knowledge of proper names, Degree Thesis, Odessa I. I. Mechnikov National University.
4. Karpenko, Yu. O. and Melnyk, M. R. (2004). Literary Onomastics by Lina Kostenko. Astroprint, Odessa.
5. Podolskaya, N. V. (1988). Dictionary of Russian onomastic terminology. Science, Moscow.
6. Serebryakova, V. V. (2016). Conceptualization of the poetonosphere of the cycle of novels S. Meyer «Twilight». Degree Thesis, Odessa I. I. Mechnikov National University.
7. Superanskaya, A. V. (2007). General theory of the proper name. LKI, Moscow.
8. Shotova-Nikolenko, G. V. (2005). The onym space of novels by Yu. I. Yanovsky. Degree Thesis, Odessa I. I. Mechnikov National University.
9. Asimov, I. Foundation [Electronic resource]. — Available from: http://www.angelfire.com/un/corossus/books/Asimov_the_foundation.Pdf
10. Banks, I. M. *Player of Games* [Electronic resource]. — Available from: https://www.goodreads.com/.../18630.The_Player_of_Games
11. Carter, L. *Imaginary Worlds: The Art of Fantasy* [Electronic resource]. — Available from: https://www.goodreads.com/book/.../1348835.Imaginary_
12. Clement, H. *Mission of Gravity. Fossil* [Electronic resource]. — Available from: <http://www.amazon.com/Mission-Gravity-Hal-Clement/>.

13. Forward, R. Dragon's Egg [Electronic resource]. — Available from: https://www.goodreads.com/book/.../263466.Dragon_s_Egg
14. Kennedy, K. Epic World-Building: Names and Cultures in Dune [Electronic resource]. — Available from: [/doi/abs/10.1017/9781107321110](https://doi.org/10.1017/9781107321110)
15. Kosyl, Cz. (1983). Forma i funkcja nazw własnych. Lublin.
16. Nicholaisen, W. F. H. Onomastic Onomastics Actes du XVIe Congrès international des sciences onomastiques: Québec, Université Laval, 16–22 août 1987 [Electronic resource]. — Available from: <https://www.pageshttp://books.google.com.ua/books?id=psychoonomastics&source>
17. Reynolds, A. Revelation Space [Electronic resource]. — Available from: <https://www.goodreads.com/book/.../89187.Revelation>
18. Silverberg, R. Majipoor Chronicles [Electronic resource]. — Available from: https://www.goodreads.com/Majipoor_Chronicles

ПОЛЯНИЧКО Олеся Дмитриевна

кандидат филологических наук,
преподаватель кафедры грамматики английского языка
Одесского национального университета им. И. И. Мечникова,
Французский бульвар, 24/26, м. Одесса, 65058, Украина;
тел. +380677860843; e-mail: kella89@rambler.ru;
ORCID ID: 0000–0001–6262–241X

ФУНКЦИИ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ НАУЧНО-ФАНАСТИЧЕСКИХ КОСМОПОЭТОНИМОВ

Аннотация. В статье рассмотрены функции англоязычных космопоэтонимов в художественной речи. **Целью** исследования является установление и анализ функций космопоэтонимов англоязычной научно-фантастической прозы. **Объектом** исследования было выбрано англоязычные космопоэтонимы, то есть имена для обозначения природных космических объектов, которые были приняты в англоязычной научно-фантастической прозе, **предметом** — их функциональные особенности. **Материалом** исследования послужили космопоэтонимы ряда англоязычных научно-фантастических романов и рассказов общим количеством 835 единиц. **Выводы:** Англоязычные космопоэтонимы выполняют различные функции в художественной речи, в частности в научно-фантастическом тексте. Функцией собственного имени является выполнение своей роли, своего назначения в речи. Имена прежде всего выполняют функцию дифференцирующую, которую также терминируют номинативной функцией индивидуализации и идентификации. Космопоэтонимы выполняют информационную функцию в научно-фантастических текстах, передавая информацию о художественном денотате и его названии, однако следует заметить, что эта функция выполняется нераз-

рывно с постоянно действующими в фоновом режиме пассивными функциями узнавания определенного фрагмента мира и аккумуляции знаний о нем. Характеризующая функция является касательной к космопоэтонимам, которые иногда характеризуют описываемый внеземной мир, его свойства, его жителей. Космопоэтонимы также выполняют экспрессивную функцию, то есть функцию транспозиции денотативной и коннотативных элементов значения, обнаруживает аксиологический потенциал космопоэтонима. Текстобразующая функция присуща космопоэтонимам как организаторам текста, как средствам когезии, выступающие организующей основой, вокруг которой происходит действие. Альтернативная функция является одной из основных для научно-фантастических космопоэтонимов, причем степень её актуализации зависит от степени экзотичности космопоэтонима.

Ключевые слова: космопоэтоним, научная-фантастика, функция, экзотичность.

Olesya POLYANICHKO

graduate student of English Grammar Department
of Odessa I. I. Mechnikov National University;
24/26 Francuzskiy blvd., Odessa, 65058, Ukraine;
тел. +380677860843; e-mail: kella89@rambler.ru;
ORCID ID: 0000–0001–6262–241X

FUNCTIONS OF ENGLISH SCIENTIFIC AND FANTASTIC COSMOPOETONIMS

Summary. In this article the functions of English cosmopoetonyms are analyzed. **The purpose** of this article is to establish and analyse the functions of cosmopoetonyms in English science fiction prose. As the **object** of the study English cosmopoetonyms were chosen, that is the names of natural cosmic space objects, which were accepted in English science fiction, as the **subject** — their functional peculiarities. As the **research material** English science-fiction cosmopoetonyms were chosen (total amount — 835 units). **Results:** English cosmopoetonyms perform different functions in artistic speech, as well as in English science fiction text. Due to the basic ability — to identify single objects — proper names perform differential function, that is also called nominative, the function of individualization and identification. It is the speech function and it is obligatory, therefore is common to all proper names. Cosmopoetonyms perform informative function in science fiction texts transmitting information about artistic denotate and it's name, attention, however, is paid to that fact, that this function is performed together with permanent working in the background passive functions of cognition of a certain world fragment and knowledge accumulation. Characterising function particularly the case for proper names of char-

acters — anthroponyms, however, this function is in contact with cosmopoetonyms characterising described alien world, its features and inhabitants. Cosmopoetonyms perform expressive function, the function of transposition of denotative and connotative elements of significance revealing axiologocical potential of cosmopoetonym. Text making function is peculiar for cosmopoetonyms as the text convener. Alienative function is one of the prominent for cosmopoetonyms of science fiction, whereby the level of its mainstreaming depends on the exoticism of cosmopoetonym.

Kew words: cosmopoetonym, science fiction, function, exoticism.

УДК 811.111'373.22

ТКАЧЕНКО Ганна Володимирівна

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов природничих факультетів
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна;
тел.: + 38 048 2635745; e-mail: tkachenko_anna_0@mail.ru;
ORCID ID: 0000–0003–0274–8752
DOI: <https://doi.org/10.18524/2410-3373.2018.21.155194>

ГЛОСАРІЙ ОСНОВНИХ ОНОМАСТИЧНИХ ТА КОГНІТИВНИХ ТЕРМІНІВ

Анотація. В статті пропонується глосарій основних ономастичних та когнітивних термінів. **Метою** статті є дослідження проблеми систематизації і вдосконалення ономастичної та когнітивної термінології. **Об'єктом** нашої розвідки є хрематономастика та когнітивна ономастика, **предметом** — термінологія в межах цих двох наук. Одним із невідкладних завдань сучасної хрематономастики вбачаємо необхідність упорядкування термінології. **Актуальність** дослідження хрематонімів полягає в недостатній вивченості ономастичної терміносистеми й нестачі відповідної термінологічної лексики, що зумовлює потребу вироблення та уніфікації загальних критеріїв для терміноформування. **Практична цінність** роботи полягає в новому ракурсі дослідженні хрематономастичної проблеми та вдосконаленні метамови в галузях ономастики і когнітивної ономастики.

Ключові слова: власна назва, ономастика, когнітивна ономастика, хрематономастика.

Аероніми — найменування літальних апаратів, на кшталт літаків, гелікоптерів, повітряних куль тощо.

Актіоніми — власні назви іграшок, ляльок тощо.

Армоніми — власні назви унікальних видів зброї.

Атрибутионіми — власні назви приладдя для загального користування або аксесуари.

Вазоніми — власні назви посуду або домашнього начиння, що призначене для підношення їжі до столу (тарілка, піала, миска тощо) і власне для реалізації процесу харчування (ложки, виделки тощо); власні назви приладдя інтер'єру, що розглядають та сприймають як ємкість (попільничка, підстаканники, підставки тощо).

Вектоніми — власні назви предметів побуту на кшталт канцелярських предметів, наручних годинників тощо.

Вестиментоніми — власні назви предметів одягу, що людина застосовує з метою прикрити своє тіло та захистити від холоду; власні назви предметів одягу для тварин.

Вестоніми — власні назви комплектів постільної білизни, покривал, килимів тощо.

Вітоніми — власні назви об'єктів живої природи.

Гемаоніми — власні назви ювелірного дорогоцінного каміння.

Гемаопусоніми — власні назви ювелірного виробничого каміння.

Гешталт — це константно-цілісна структура свідомості, що відбивається у вигляді образів або фігур.

Гладіусоніми — власні назви рубальних та колючих видів холодної зброї: меч, шабля, сокира, тесак тощо.

Домоніми — власні назви предметів побуту, які оточують людину.

Дромоніми — вид прагматонімів, власні назви шляхів.

Екзекуціоніми — власні назви знарядь катування і тортур: шибениці та ешафоти, які є своєрідними знаряддями для вбивства.

Електроніми — власні назви електронної техніки: комп'ютерів, флешок, телефонів.

Емблемоніми — власні назви предметів матеріальної культури, що слугують нібито геральдичним символом, знаком, які розкривають сутність предмету або те, що автор хоче донести до адресата.

Ергоніми — власні назви об'єднань людей, назви заходів, організацій тощо.

Етикетконіми — власні назви етикеток і ярликів.